

LS 0019

Detta är intervju nr 19; med Fru Louise Teresia Jenson, född Jönsson, född 1881, i Kalenderbolet, Holms församling.

Lennart Setterdahl: Vad hette gården som Ni var född på, Fru Jensen?

Louise Jensen: Kalenderbolet.

L: Och den ligger i Holms socken.

Louise: socken. I Hallans län.

L: Och Er far han ägde det. Det var ett helt hemman, eller?

Louise: Ja, det var .. Det var en gård, eller de kallar en gård, jag vet inte hur många tunnland det var.

L: hur många kor och hästar var det, ungefär?

Louise: Det var two eller tre hästar. And så hade vi 15 kor. 14 eller 15 kor. Efter hand, di gick upp mer och mer.

L: För varje år så utökade Er far.

Louise: Ja. Så blev det. Han dog när jag var sex år gammal. Jag var inte fullt sex år, men jag kan säga där sex år; men jag var inte endast fem år gammal när han dog.

L: Så Er far, han var född på den här gården?

Louise: No. Han var född i .... Jag har det uppe i

L: Så han hade köpt den här gården, eller Hur kom han i besittning av den?

Louise: Jo. Han hade en gård i .. i Vapne. Han bodde på denna. Så di köpte denna här gården och gav honom till .. istället för den andra.

L: Å, på så vis, ja.

Louise: Di bytade om.

L: Och Hur många år har Er far brukat den här gården? Var det under många år?

Louise: Well. Han dog när jag var fem år gammal. sex - nästan sex år. So You can say; sex år.

L: Jaha. Och vem tog vid gården efter - Er mor - skötte hon om affärerna?

Louise: Hon skötte om den .. Hennes fader kom över och hälsa på henne och skötte om den lite granna. Di hade drängar och pigor också.

L: Jaha. Vad var anledningen till att Er far dog. Han var rätt ung när han dog, eller?

Louise: Han var 36 år gammal eller så.

L: Hur länge stannade Ni kvar på den här gården? Hela tiden Ni gick i skolan?

Louise: De har den fortfarande! Ja. Jag sålde den. Jag ville ge den bort till en .. en släkting, men de kunde inte ta den. Di fick betala gåvoskatt på den. Så köpte han den istället. Erik .. Erik har den nu. Han har rentat ut den. Så han hade en gård i förtid.

L: Så det är en släkting till Er?

Louise: Ja. He is a nephew, vid Carl, a nephew here.

L: En kusin ja.

Louise: Det, man kallar det

L: Så kommer Ni ihåg någonting särskilt från den här gården, där Ni är uppväxt? Ni gick i skola och

Louise: Ja. Jag gick i skolan där, i Holm. Så gick jag i skola i Halmstad också, men det betalade jag för.

L: Det var sedan efter Ni

Louise: Efter jag slutat folkskolan.

L: Jaha. Kan Ni påminna Er, Fru Jenson, när Ni första gången kom i kontakt med ordet Amerika. Kom det brev, eller hade Ni släktingar som hade varit i Amerika?

Louise: Nej. Jag hade släktingar, kanske.

L: Det var ingen syster eller bror till far som

Louise: No. Jag hade släktingar i Chicago, men jag kom inte till Chicago. Det var en flicka hemma som ... bodde inte långt ifrån hemmet. Jag följde med henne, så jag kom till Philadelphia först. And jag var där i fem år.

L: Men innan Ni kom i kontakt med beslutet att resa över, hur kom Ni att veta om Amerika? Om det var bra, eller? Hade Ni läst någonting i tidningar eller hört utav bekanta som återvänt?

Louise: ... Jag hade

L: Var det någon från trakten som hade kommit tillbaka till exempel.

Louise: Yes. Hon, den jag kom Med.

L: Jaså. Hon hade varit tidigare i Amerika?

Louise: Hon hade varit I Amerika.

L: Vad hette hon? Hennes namn?

Louise: Hon .. Hon heter Alma Hansen.

L: Och Hon var ifrån

Louise: Inte långt ifrån där jag bodde. And - Bolunda!

L: Bolunda.

Louise: Bolunda hette det, var hon kom ifrån.

L: Jaha. Vilket år åkte hon till Amerika?

Louise: Det kan jag inte komma ihåg riktigt.

L: Så hon var betydligt äldre än Ni?

Louise: Hon var äldre än jag.

L: Kommer Ni ihåg namnet på

Louise: Men det

L: Kommer Ni ihåg namnet på Era lärare? Fru Jenson

Louise: Va?

L: Kommer Ni ihåg namnen på Era lärare?

Louise: Den endaste som jag kommer ihåg är Bergkvist. Han var klockare i samma församling; and han kunde spela och sjunga väldigt bra. And; Han undervisade bra också.

L: Var det i småskola eller i folkskola som han undervisade?

Louise: Det var folkskolan. And Jag går .. gick i en småskola förut, ett par år, and där kan jag inte komma ihåg lärarinnans namn.

L: Nähä. Kommer Ni ihåg vilka slags ämnen Ni hade på programmet för varje dag? Hur många timmar gick Ni om dagen i skolan?

Louise: .... halv nio till fyra.

L: Jaha. Kommer Ni ihåg vilka ämnen som Ni läste?

Louise: Well. Läsning and skrivning! and räkning and Han var väldigt duktig lärare i teckning!

L: Jaha. Var Ni många i skolan?

Louise: !! Nära 100.

L: I samma skola?

Louise: Ja, det tror jag!

L: Jaha. Det var väldigt många det.

Louise: Det var Det var

L: Då var det många lärare naturligtvis - som hade hand om en ganska stor skola.

Louise: Nä. De hade avdelningar.

L: Gick ni varannan dag; eller Varje dag?

Louise: Varje dag.

L: Kommer Ni ihåg om magister Bergkvist; alltså läraren, läste någonting särskilt om Amerika?

Louise: No.

L: Det var ingenting särskilt om

Louise: Inte särskilt.

L: Ni kommer inte ihåg om barnen, ni sinsemellan, lekte någonting om Amerika, att de exempelvis skulle åka dit eller skicka brev, eller så?.

Louise: No. Nej. Nej. Vi lärde om geografi, vi lärde om alla staterna and världsdelen; Europa, Afrika, Asien, Australien and Förenta Staterna.

L: Jaha. Men det var inget sagt särskilt om emigrationen?

Louise: No! Ingenting sagt om emigrationen.

L: Nej. Och Hur gammal var Ni sen när Ni gick upp och "läste för prästen" som man säger? Var Ni i 13- 14-årsåldern?

Louise: Ja. 14 år när jag konfirmerades.

L: Och Ni konfirmerades i Holms kyrka?

Louise: Ja.

L: Och kyrkoherdens namn? Kommer Ni ihåg hans namn?

Louise: Ljungnér.

L: Ljungnér. Och Han nämnde inget särskilt om

Louise: No.

L: Ingenting.

Louise: Ingenting.

L: Nej.

Louise: Inte - endast när hon kom hem - den flickan som hade varit här innan jag - när Hon kom hem - så tala jag med henne. Så sade jag: "jag ska följa med till Amerika".

L: Hur gammal var Ni då, Fru Jenson?

Louise: Nästan jag var 18 år.

L: 18 år ja.

Louise: Jag var fyllda 18 år innan jag kom hit.

L: Vad var anledningen till att Ni hade bestämt Er så hastigt innan hon kom hem. Såg Ni ingen direkt framtid i Halland?

Louise: No

L: Det var svårt att få arbeten kanske?

Louise: No. Inte där! Jag försökte inte och få arbete! Men Jag hade en styvfar, som jag inte tyckte om!

L: Nähä.

Louise: Han drack för mycket - and - Han var inte snäll. Så tänkte jag: om jag reser till Amerika kommer jag ifrån honom. För det är allt jag kan säga om honom.

L: Arbetade Ni i hemmet? under hela tiden i skolåldern och uppe i konfirmationsåldern också?

Ni hade inget arbete utanför hemmet+

Louise: No. Nej, inte.

L: Nähä.

Vad bestod arbetet av till exempel i Ert lantbrukarhem? De hade en rätt så stor gård, sa Ni, Er mor och Er styvfar. Vad var det mesta arbetet. Gillade Ni arbetet?

Louise: Det är inte arbetet ...

L: Långa timmar kanske? Lång arbetsdag?

Louise: Det var inte det. Jag tänkte inte på det!

L: Ni var ung och frisk och Ni hade inte ont av en lång arbetsdag?

Louise: No. Jag tänkte inte på det, inte alls.

L: Hjälpte Ni till utomhus också?

Louise: Ja.

L: Jaha.

Louise: Di .... di sådde .. Di satte potatis and di repade upp potatisen sedan plockade di upp den. Di gjorde .... det var Innan midsommar. Di räfsade hö and så växte det vete och råg and korn; inte korn här. And

L: Jaså, korn, ja.

Louise: And - Vad heter det där andra som

L: Havre.

Louise: Havre.

L: Och sedan på hösten när skördade in det. Tröskade ni ute? eller väntade ni

Louise: De tröskade inne på logen till att börja med. Men; sedan, di tröskade som - di höstade av det. Då hade de elektricitet. Det blev senare tider.

L: Jo, men det var väl ett ganska hårt arbete att stå och tröska ute på hösten. Eller det fick ta den tid som behövdes, förstås.

Louise: Jag hjälpte inte så mycket till med det. Men: jag ville hjälpa till en gång! Då blev jag sjuk, jag fick gå och lägga mig, en barnsjukdom! Så Jag fick inte hjälpa till med tröskeverket. Jag trodde det var roligt.

L: Men Ni hann inte mycket att prova på det kanske då.

Louise: No. Jag hade inte provat. Men efter det så - efter det - höstade - så tröska di på samma gång, ute. And så tömde di från säckar and di sände di - så di sålde det bort and di behöll endast så mycket som di behövde.

L: Jaha. För utsädet för nästa år.

Louise: Ja.

L: Och för djur och sånt ja.

Louise: Ja.

And de hade ganska stor gård. Jag menar inte gården - men - där var ganska mycket plats för säd. Di hade 'en stor magasin - som di hade.

L: Jaha. Då kom väl många av ortens bönder samman så de hjälptes åt, tröskeutbyte, som man säger.

Louise: Ja, det gör de, tröskehjälp.

L: Kommer Ni inte ihåg från när folk kom tillsammans, till exempel på kalas och så, om de pratade om Amerika. Om släktingar de hade och om brev de hade fått ifrån någon? Det var ingen som talade om att: de skulle åka till Amerika?

Louise: No. Jag kommer inte ihåg något.

L: Det var ingen direkt Feber i omgivningen?

Louise: No. Ingen direkt som kommit hem.

L: Nej. Så Ni beslutade
då - Det var 18.. 98? eller När åkte Ni.

Louise: Jag var 18 år gammal. 1881. Så . Sedan var jag 18 år gammal när jag kom hit. Innan jag kom hit.

L: Så; 1897 då skulle det bli nån gång.

Louise: 1899.

L: Jaha. Så Ni träffade Er kamrat från Bolunda, sa Ni.

Louise: Ja.

L: Hon kom hem för att hälsa på, eller?

Louise: Hon kom hem för och hälsa på. Jag var bekant med hennes släktingar, gick i skolan tillsammans med en del utav dem.

L: Jaha. Berätta lite grand vad hon sade, som gjorde intryck på Er, när hon var tillbaka.

Louise: Å, det kan jag inte komma ihåg.

L: Ni kommer inte ihåg det.

Louise: No. Det kan jag inte komma ihåg!

L: Men Ni är säker på att det var så pass bra berättelser att Ni tog fasta på dem och ville åka till Amerika.

Louise: Ja. Jag frågade 'hon and Så frågade jag en släkting - jag hade en förmyndare - vad di kallade - att han ville ge mig mina pengar - så jag kunde resa till Amerika. No. Det kan han inte. Det ville han inte!

L: Det gick han inte med på.

Louise: Han ville inte jag skulle resa! Så sedan så .. jag lånade hennes pengar - hon som kom hem. Jag frågade om jag kunde få låna hennes pengar och resa hit på.

L: Och det gick bra.

Louise: Det gick så.

L: Jaha. Ni hade ingen - Ja, Ni hade en bror som var äldre.

Louise: Ja.

L: Han hade inte funderat över att resa?

Louise: No. Han kom hit sedan - men han gick till skolan, han gick till läroverket i Halmstad.

L: Det, ja! Det gjorde Ni också ett tag eller hur

Louise: Jag gick ut privatskola.

L: Var det något särskilt yrke Ni skulle lära Er?

Louise: Det var bara till jag skulle lära mig lite mera.

L: Er bror - han gick i Läroverket sa Ni.

Louise: Ja.

L: Han hjälpte inte till på gården?

Louise: Han inte gjort det. Han bodde hos en morbror, han var förmyndare för oss. Ägde våran gård, efter att far dog.

L: Ni var så pass unga så att Ni

Louise: Vi behövde inte - Vi kunde inte sköta det själv. No.

L: Nej, just det. Vad tyckte Er mor om avresan? Hade hon någonting att invända emot att Ni åkte över? Kanske var Ni så pass gammal så att hon tyckte att Ni gjorde förståndigt som åkte?

Louise: Det tänkte hon inte på, det tror jag inte.

L: Så då åkte Ni båt ifrån Göteborg?

Louise: Ja.

L: Till England först.

Louise: Yes, England first. And then - där var så mycket folk på båten så vi fick stanna i England i en hel månad innan vi kunde få en annan båt.

L: Jaså. Det var så många emigranter.

Louise. Ja.

L: Och det var ingen - som Ni kommer ihåg från Er trakt som

Louise: Jo, inte mera än hon som var där.

L: Var det många andra svenskar som åkte med från Göteborg?

Louise: Där var många svenskar.

L: Jaha. Vad hade Ni i tankarna när Ni nu åkte över till Amerika? Skulle ni stanna ett visst antal år, eller skulle Ni återvända igen?

Louise: Jag sa; jag kommer hem om fem år, sa jag, och hälsar på. Men det var Många som Sa det, det kommer jag ihåg.

L: Vad var anledningen till just Fem år? Hade Ni hört det förut av någon annan?

Louise: Jag hade hört det och Hon som jag reste med, hon hade varit här i fem år. Det tyckte jag var bra.

L: Jaha. Vad var hennes anledning att åka över?

Louise: Det vet jag inte.

L: Det vet Ni inte.

Louise: No. Hon var äldre än jag.

L: Var det svårt att få arbete i Sverige på den tiden tror Ni - i stan till exempel? Om Ni åkte in till Halmstad, fanns det arbeten att få där?

Louise: Jag tänkte inte på arbete .. mycket.

L: Ni var så pass ung så Ni tänkte att det var skoj att komma ut och få se sig omkring på samma gång.

Louise: Jo. Jag tyckte jag kunde göra som jag ville när jag kom till Amerika. And det gjorde jag också!

L: Jaha. Så kom Ni då till Ellis Island, utanför New York. Vad tyckte Ni om den platsen när Ni fick se den första gången? Var det mycket folk där som

Louise: Det var mycket folk, men min väninna reste lite före.

L: Jaha. Alltså Er reskamrat, hon skötte om alla papper.

Louise: Hon skötte om alla saker.

L: För Ni kunde inte engelska på den tiden?

Louise: Å, jag kunde en del! Jag studera engelska i Sverige.

L: I Halmstad, på läroverket där?

Louise: No. På privatskolan.

L: På privatskolan där. Jaha.

Louise: Anderssonska privatskolan heter den.

L: Finns den fortfarande kvar kanske?

Louise: Ja, det vet jag inte. And - Jag fick betala där.

L: Jaha. Det var en skola med allmänbildande ämnen; i historia kanske och språk och Ni fick välja ämnen?

Louise: Va?

L: Ni fick välja ämnen i den här skolan, vad Ni ville ha, eller?

Louise: Ja, vi fick välja ämnen.

L: Jaa. Vad tyckte Ni om Amerika nu då. Stämde det in, vad kamrater talat om?

Louise: Ja.

L: Det var stort naturligtvis.

Louise: Ja. Jag tyckte jag kunde göra som jag ville; and jag ville ha plats. And hon - den damen som jag kom hit med - hon sade - hon gick till en plats var di kunde få platser. Jag kommer inte ihåg vad di kallar 'et.

L: Arbetsförmedling?

Louise: Ja, men Jag fick inte plats på samma gång som hon. And Sedan så gick jag

L: Hur länge stannade Ni i Philadelphia?

Louise: Fem år. Ja.

L: Och så åkte Ni hem till Sverige, då.

Louise: Ja. Jag Gjorde mycket på fem år! Jag - You know - Har Ni varit i Philadelphia?

L: Ja just det. Jag har varit.

Louise: Kommer Ni ihåg Thomas Jefferson College?

L: Ja just det.

Louise: Jag opererades i huvudet för en sak and di sa di kan gå in till hjärnan men; det gör ingenting, sa di. And jag tyckte di kunde - Jag slog mig i huvudet så jag hade fått en knut där and Jag ville bli av med den. And så .. så - Det gjorde de bra, tyckte jag. Så hade jag en syster hemma, tio år yngre än jag - men hon hade haft Engelska Sjukan, vad di kallar polio.

L: Jaha.

Louise: And .. Hon kunde inte gå riktigt. Hon drogs tillsammans. Hon kunde inte gå riktigt. När hon var liten så börja hon gå and hon var frisk till hon var två år, men så sedan .. Så tänkte jag. Jag sade till doktorn som hade arbetat med mitt huvud: "Du är inte sjuk" sa han. Men så sa de att: min syster. Om jag kunde bringa hit henne så kunde de opererat henne. För hon kunde inte gå riktigt! För hon blev dragen ihop. And -- "Hur gammal är hon"? 14 år, sa jag. Om jag tar henne hit med detsamma - så kunde di göra det - för hon är inte fullväxt ännu. Men när hon är fullväxt så kunde di inte göra det. And; så jag tog henne hit. And nästa dag som hon kom dit så hade jag en doktor till se henne, så hon opererades där. And - så hon blev riktigt bra.

L: Så - det var den yngsta systemen?

Louise: No.

L: Det var den enda syster Ni hade?

Louise: Ja.

L: Hade Ni sparat ihop tillräckligt med pengar under den tiden som Ni hade varit i Philadelphia till hjälp?

Louise: Jo, jag hade redan pengar när jag kom hit.

L: Förmyndaren betalade ut?

Louise: Ja. Jag hade pengar på banken.

L: Så hon åkte alldeles ensam när hon var 14 år över?

Louise: Ja. Tvingade henne till göra det. Om inte doktorn hade givit mig undervisning på Hur jag skulle göra det, så hade hon inte kunnat komma i land, för hon kunde inte gå riktigt.

L: Så hon kom in på sjukhuset då till

Louise: Så hon kom in till Thomas Jefferson College där. And jag såg när hon opererades.

L: Det var en långvarig operation? Fick hon besöka doktorn många gånger?

Louise: No! Han skar Här, and här, and här; and så sträckte di henne. Det var inte en långvarig operation! Men det var en långvarig läkning då.

L: Hon fick stanna på sjukhus länge, kanske.

Louise: En tid. And så hade hon ett lash - vad di kallar. Så di sträckte henne - and di såg på - när hon gick upp på morgonen och så hade hon det på hela dagen och sedan så tog hon av det när hon gick och la sig.

L: Hur lång tid tog det nu innan hon blev - Ni sa att hon blev så pass återställd - så hon kunde gå riktigt?

Louise: Det tog två tre år.

L: Och så var hon hos er hela tiden?

Louise: Hon var hos en - di kallar det home - vi kallar det hemma där. Som di bodde - men hon hade inte - Di fick betala det!

L: Kommer Ni ihåg hur mycket Ni fick betala för operationen, för Er syster?

Louise: Det var - den första betalningen var fritt, jag betalade ingenting för det. And Jag arbetade på doktors order en tid - och det var inte mycket jag fick betala - Jag gjorde ingenting. Jag fick inte mycket betalt där. På Den tiden så betalade di inte mycket heller. And så skulle jag göra arbete där. Jag tog vara på henne and hon hade en dotter som jag också hjälpte till att ta vara på. När jag en gång slutade där så sade hon: "Då kommer inte jag att leva länge"! hennes dotter and hon dog samma år, när jag lämnade!

L: Så Ni hade gjort ett gott intryck med Er arbetsamhet.

Louise: Det tyckte jag inte om. Hon hade inte tillräckligt med pengar för att gå på hospitalen.- Denna hade en bror som kom över min syster and han skulle resa till california. Men han tyckte inte om resällskapet så han ändrade sig på vägen allt så han kom till Philadelphia också

L: Så Han hoppade av på vägen.

Louise: Ja! på vägen, and kom dit. Jag blev överraskad när jag fick se honom. Han anlidade - han fick arbete men jag kan inte säga var det var han arbetade. Han fick ganska mycket betalt där, men - det kommer jag inte ihåg nu. Han blev sjuk också, så han hade till att gå till lasarettet också, i ett annat ställe, men det var så mycket smittkoppor .. Du vet, de kallar det i Sverige

L: Ja

Louise: Di smittkoppor. Jag fick gå till lasarettet. Min syster var på ett lasarett - and jag fick gå till och hälsa på å båda ställena. Eljest fick inte. Jag hade papper till visa aatt jag kunde gå in där. Eljest fick inte folk gå och hälsa på på lasarettet, på den tiden, för det var smittsamt.

L: Nu, Er syster.

Louise: Hon är död.

L: Dog hon här i Amerika?

Louise: Yes.

L: Hon fick arbete också efter ett tag?

Louise: Yes. Hon fick arbete också men hon .. hon dog för över fem år sedan. Hon hade varit sjuk en längre tid och det var kräfta, hon dog av kräfta.

L: Men hon blev fullt återställd från Engelska sjukan?

Louise: Ja. Hon blev återställd. Hon var tall

L: Längre än Er?

Louise: Längre än jag.

L: Det låter ju intressant, att det lyckades bra.

Louise: Ja, det lyckades bra.

L: Och Er bror. Han stannade också kvar i Amerika?

Louise: Ja, han stanna kvar i Amerika, men han dog på sin 80:e födelsedag.

L: Han åkte aldrig ut till Kalifornien?

Louise: No.

L: Så han blev kvar i Philadelphia, kanske.

Louise: Ja. And Han reste hem en gång, men han tyckte inte om det i Sverige, att göra affärer. Han sa det: det kan Du göra Louise! Det kan Du göra! resa hem och göra affärer.

L: Vad var det i Sverige som han inte tyckte om direkt? Var det svårt att få arbete för honom till exempel?

Louise: No. Inte. Han sökte inte för att få arbete. Han gick på Läroverket en stund. Han var inte hemma efter det.

Louise: Nej. Så .. Han stannade hos släktingar; mormor och morfar. Han stannade där.

L: Jaha.

Men Ni återvände, sa Ni, efter fem år. När Ni varit här i fem år.

Louise: Ja, jag återvände där.

L: Vad fick Ni för intryck då, efter fem år i Förenta Staterna? Hade det ändrats i Sverige, tyckte Ni, eller var det ungefär detsamma?

Louise: Det var inte mycket skillnad.

L: Det var rätt så hårda tider här i Amerika också på den tiden? på 1900-talet?

Louise: I synnerhet på 30-års 30-år

L: Ja! 30-talet, ja! Men Vad jag menar och åsyftar nu egentligen är någon gång 1903 eller 1904.

Louise: Ja.

L: Det var rätt svåra tider, redan då, i Amerika? Var det inte det?

Louise: Ja.

L: Jaså, han var inte hemma efter det.

Louise: Jaa.

L: Men hur var det i förhållande till Sverige? Märkte Ni att det var någon skillnad? Var det bättre här?

Louise: Jag kunde göra som jag ville i Amerika!

L: Det var friare här ja.

Louise: Ja, det var friare här.

L: Var det mera restriktioner hemma i Sverige, eller var det ..

Louise: Ja, det; Jag lärde mig ett arbete inom bokföring.

L: Så Ni arbetade med det i Amerika?

Louise: Ja.

L: Så hur länge stannade Ni hemma när Ni var på den första resan hem?

Louise: Å, några månader, inte längre. Över sommaren. Och så reste jag hit igen. Och;! så skulle - Jag gifte mig aldrig - Jag skulle gifta mig hemma i Sverige men: så dog han.

L: Det var när Ni var hemma

Louise: Ja. Så det

L: Ni tyckte inte det var någon idé att stanna hemma då längre utan Ni återvände hem, ja.

Louise: Så reste jag tillbaks igen.

L: Jaha.

Och; vid återresan till Philadelphia igen. Hur länge stannade Ni där?

Louise: Va?

L: Hur länge stannade Ni i Philadelphia?

Louise: Fem år.

L: Jag menar; efter Ni varit hemma i Sverige och återvände till Philadelphia igen.

Louise: and Jag kom hit till Cleveland first. Jag tyckte inte om det här. Så reste jag hem and, så skulle jag resa till Chicago. Jag var där några månader, jag hade släktingar där, men jag stannade där 2-3 månader. And så kom jag tillbaks till Cleveland. Men -

L: Hade Ni några mer släktingar som kom över? Syskon. Från Er hemtrakt. Några som kom över till Amerika?

Louise: No. Inte - inte som jag vet.

L: Nej.

Vad tror Ni var anledningen till att folk åkte över? Var det inte mycket att pojkarna ville komma ifrån värnplikten till exempel när de var i den där åldern; 18 19 år. Att de inte gärna ville

Louise: Värnplikten!

L: Ja. Alltså; militärtjänsten.

Louise: Börja di med den här också!

L: Nej alltså; jag menar: När pojkarna kom i den åldern därhemma, så var de tvungna till att mönstra

Louise: Yes.

L: och gå in i militärtjänst.

Louise: Yes! Di var bättre än här. För här: Di går in. det blev krig; Första kriget!

L: Första Världskriget ja.

Louise: And the second! And; det var inte mycket bra! Så hade di stannat i Sverige så hade det varit bättre!

L: ni minns ingen som återvände till Halland och förde med sig nya idéer från Amerika? Det var ju så att

Louise: Det kan jag inte säga.

L: Det kommer Ni inte ihåg. Nej.

Louise: Det kommer jag inte ihåg. För di andre - När jag - Jag mötte inga hallänningar förrän att jag hade varit här en tid. Elva år, kan jag säga.

L: Och det var sådana som hade rest många år senare än vad Ni hade gjort?

Louise: Ja.

L: De nämnde ingenting - politiskt sett - att de hade organisationer, fackföreningar och sånt. De hade inte det på den tiden, när Ni åkte över, eller efteråt?

Louise: No. Di ... di

L: Det var svårt för arbetare att få en röst, så att säga, man hade inte mycket att säga till om.

Louise: Nej. Det kommer an på vad arbete de ville ha.

L: Jaha.

Var det svårt annars - Det var ju många som åkte över. Var det svårt för många att få ihop pengar? De kunde ju inte låna i banken? Var det svårt?

Louise: Det har jag aldrig hört.

L: Det var restriktioner kanske att få pengar och så?

Louise: Jag hade aldrig svårt för pengar. Med pengar. Jag hade en del pengar och - Jag har pengar i Sverige ännu! Jag har flera tusen d - kronor har jag där i Sverige.

L: Jaha.

Louise: And jag tänkte ta hit dem. För jag skulle - vad di säger - sätta upp ett testamente för folk, så di kunde få en del efter mig. Jag kan ju inte vänta på leva för länge! Om jag lever till jag blir 100 år, så!

L: Så kanske de behövs, ja.

Louise: De är bra! Men jag kan inte använda alla mina pengar för den tiden!

L: Så Ni har lyckats bra i Amerika också?

Louise: Jag har lyckats bra. and . and Jag hade pengar i Sverige också. Så det var inte -- Det var inte tal om pengar.

L: Nähä. Men Ni kände inte till en del andra som hade det svårt?

Louise: Jo. Det har jag aldrig tänkt på.

L: Ni kom inte i samröre md sånt, nej.
Har Ni rest tillbaka till Sverige någon mer gång efter?

Louise: Fyra gånger till

L: Sverige.

Louise: Sverige, har jag varit i Sverige.

L: Har Ni märkt någon skillnad med åren, att det har blivit bättre i Sverige?

Louise: Yes. Mycket bättre i Sverige Nu än vad det var på den tiden jag reste. Åtminstone tyckte Jag det. And Den ene gången jag var i Halland så - di sade det - Halland är mycket bättre än omgivningarna. Det var vackrare i Halland.

L: Det är vackrare nuförtiden, ja. Var det inte så att det var mycket Ljungmarker. Kommer Ni ihåg det, när Ni växte upp?

Louise: Mycket Ljungmarker.

L: Är inte Halland känt för det, att ha mycket Ljung?

Louise: Yes. Men Jag tänkte, jag skulle komma ihåg det lite. Det var Söder om Halmstad.

L: Alltså det var mer

Louise: Ja! Det var söder om Halmstad. and Norr om halmstad, där inte mycket Ljung.

L: Ni arbetade ingenting med det, för de använde väl

Louise: Nej, jag var hemma. Så gick jag i berget. Jag kommer inte ihåg vad berget hette näst där jag bodde. Det var ett annat berg emellan Harplinge and Holm, And där var jag bodde. Det - Jag kommer inte ihåg det. Jag har ändrat meningen flera gånger. Jag tänkte skriva hem - om di kan säga 'det.

L: Namnet på det ja.

Louise: Namnet på det. Men; Jag kan inte komma ihåg det. Det var in Hallandsslätten and där Skåneslätten and Där - kommer ihåg det. And jag bodde inte långt ifrån Hallandsslätten. And det var Riktigt friskt landskap. Där kunde växa mycket, all sorts

L: Ja det är bördiga marker i Halland. Det är säkert.

Kommer Ni särskilt ihåg - Det var väl så på den tiden att det var 100%ig tillslutning tillkyrkobesök och så. Folk var mycket religiösa på Den tiden.

Louise: No. Det kommer jag inte ihåg.

L: Var det inte så att familjen gick i kyrkan varje söndag?

Louise: Gick mycket..

L: Alltså mer än nuförtiden.

Louis: Ja, det vet jag inte hur mycket di går, hemma i Sverige.

L: Men jag menar; på Den tiden, att folk gick ut och träffades i kyrkan och prata om många saker.

Louise: Ja! Det gjorde de.

L: Det var inga samfund; metodister eller missionsvänner eller så? utan det var Statskyrkan endast?

Louise: Det var Statskyrkan.

L: Det var inga andra

Louise: Lutherska kyrkan.

L: Jaha. Så den var 100%ig.

Louise: Ja, det var.

L: Ja just det. Hur blev det när Ni kom hit till Amerika? Var det svenskorienterat också där i kyrka och sammanslutningar?

Louise: Ja. I Philadelphia var det mycket.

L: Besökte Ni Old Swedes Church, eller?

Louise: Jo! Jag gick i körkan mycket i Philadelphia. In Chicago, där är så många churches.

L: Men där är många svenskar i Philadelphia? Det

Louise: Där är många svenskar. De har roligt där!

L: Jaha.

Louise: Jo. Jag har haft många arbeten, men jag har inte gjort mycket husarbete.

L: Nej. Ni har arbetat mycket med kontor? Ni sa att ni hade haft - skött om böcker och sådant.

Louise: Yes. Skött om böcker. And - vad di kallar det - and jag tyckte om att rita och måla.
And Jag har gjort allting!

L: Jaha!

Louise: Jag var den första som gjorde (hör ej vad) i Amerika! Det är inte Den sorten, det är gjort med en maskin. Men jag har en up stairs, som jag har gjort själv. And Jag köpte en vas i Sverige and så hade jag den electrified and jag gjorde en lampskärm för det. Jag gjorde många arbeten men inte husarbete, för jag var inte stark nog för det.

L: Så Ni har haft det intressant.

Louise: Jag har haft intressant arbete.

L: Ni har inte kvar några kort eller några souvenirer från den tiden, när Ni var hemma i Sverige, som kom från Amerika? Inga brev ifrån kamrater?

Louise: No. Jag har inte några brev. Var jag får ett brev så - när jag svarar det - så sänder jag av det andra, då eldar jag upp det.

L: Ni arkiverar ingenting då!

Louise: No.

L: Det tar för mycket plats.

Transkriberat från kassetband 2011-01-27 /O-KS